

V tíživé sociální situaci můžete žádat o dávky pomoci v hmotné nouzi, kterými jsou

- příspěvek na živobytí,
- doplatek na bydlení a
- mimořádná okamžitá pomoc.

Tyto dávky poskytuje **Úřad práce České republiky**. V letáku vysvětlíme podmínky přiznání příspěvku na živobytí. Informace k ostatním dávkám najdete v letácích [Příspěvek na bydlení](#), [Doplatek na bydlení](#) a [Mimořádná okamžitá pomoc](#). Průběh řízení o těchto dávkách popisuje leták [Řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi](#). Všechny letáky jsou na www.ochrance.cz v části [Nevím si rady se svou životní situací](#).

Co mohu hradit z příspěvku na živobytí?

Příspěvek na živobytí vyplácený každý měsíc slouží k úhradě stravy, potravin, oblečení, obuvi, hygienických potřeb, jízdenek, dopravy, vzdělání, poplatků za telefon a podobných výdajů k zajištění základních životních potřeb kromě bydlení.

Podmínky nároku na příspěvek na živobytí?

- Máte trvalý pobyt a bydliště v České republice.
- Nemáte dostatečný příjem.
- Pracujete nebo jste v evidenci uchazečů o zaměstnání.
- Nemáte majetek a nemůžete si jinak zvýšit příjem.

Podrobnosti níže.

Trvalý pobyt a bydliště v České republice

Trvalým pobytem se rozumí pobyt hlášený podle zákona o evidenci obyvatel nebo trvalý pobyt cizince.

Na příspěvek na živobytí mohou mít nárok rovněž například azylanti, cizinci s dlouhodobým pobytem v České republice, občané členských států Evropské unie, pokud jsou hlášeni na území České republiky k pobytu po dobu delší než tři měsíce. Informujte se na úřadu práce.

Bydlištěm se rozumí skutečné místo pobytu na území České republiky. Musíte tedy úřadu práce sdělit, kde fakticky bydlíte. Pokud jste osobou bez přístřeší, sdělte, kde se převážně zdržujete. Bydliště na území České republiky lze prokázat také například výkonem výdělečné činnosti, plněním školní docházky, studiem na území České republiky.

Nedostatečný příjem

Po zaplacení přiměřených nákladů na bydlení Vám z Vašeho příjmu a příjmu společně posuzovaných osob (zpravidla ty, které s Vámi žijí) nezůstává státem určená částka, které se říká částka živobytí.

Výše částky živobytí se liší podle toho, zda žijete sami, nebo ve společné domácnosti s dalšími členy rodiny. Částka živobytí se zvyšuje o náklady na dietní stravování (stanovené ve vyhlášce Ministerstva práce a sociálních věcí č. 389/2011 Sb.).

Částka živobytí je

4 860 Kč, pokud

- jste nezaopatřené dítě (tj. studujete a je Vám méně než 26 let), bydlíte-li však přechodně po dobu studia sami v místě studia, posuzujete se se svými rodiči,
- pobíráte starobní důchod,
- jste invalidní ve III. stupni,
- jste starší 68 let,
- nepatříte do výše uvedených skupin, ale využíváte svůj majetek ke zvýšení příjmů (prodáváte jej nebo pronajímáte), uplatňujete své nároky a pohledávky (například jste požádal/a o příspěvek na bydlení, o výživné pro děti) a hledáte si práci.

3 130 Kč, pokud

- jste v evidenci uchazečů o zaměstnání a v posledních 6 měsících Vám byl skončen pracovní poměr z důvodu porušení povinností zvláště hrubým způsobem,
- jste ve zdravotnickém zařízení po celý měsíc,
- dlužíte na výživném pro nezletilé dítě částku vyšší než trojnásobek měsíční splátky,
- pobíráte příspěvek na živobytí déle než 6 měsíců a nevykonáváte 20 hodin měsíčně veřejnou službu (veřejnou službu nemusíte vykonávat, pokud jste invalidní ve II. stupni, máte nárok na podporu v nezaměstnanosti či při rekvalifikaci nebo se prokazatelně účastníte projektů organizovaných úřadem práce nebo jste výdělečně činný/á).

Žijete-li s rodinou, částky živobytí jednotlivých členů se sčítají.

4 470 Kč nejstarší osoba v rodině

4 040 Kč osoby od 15 let, které nejsou nezaopatřenými dětmi

3 490 Kč nezaopatřené dítě od 15 do 26 let

3 050 Kč nezaopatřené dítě od 6 do 15 let

2 480 Kč nezaopatřené dítě do 6 let

Pracovní aktivita

Za osobu v hmotné nouzi Vás úřad nemusí uznat, pokud nepracujete (alespoň 20 hodin měsíčně) nebo z práce nemáte příjem, nejste v evidenci uchazečů o zaměstnání ani nepodnikáte.

Tato podmínka **neplatí, pokud**

- jste starší 68 let,
- jste starobní důchodce,
- jste invalidní ve III. stupni,
- pobíráte peněžité dávky nemocenského pojištění z důvodu těhotenství a mateřství,
- jako rodič pečujete o dítě a pobíráte rodičovský příspěvek, a to i pokud rodičovský příspěvek již vyčerpáte, ale dítě nemůže být z vážných důvodů umístěno v jeslích či v mateřské škole,
- pečujete o dítě do 10 let závislé na pomoci jiné fyzické osoby v I. stupni,
- pobíráte příspěvek na péči ve II., III. a IV. stupni,
- pečujete o člověka, který pobírá příspěvek na péči ve II., III. a IV. stupni,
- jste nezaopatřené dítě,
- jste dočasně práce neschopný/á.

Pokud žádáte o příspěvek na živobytí nebo jej pobíráte, **musíte prokázat, že se snažíte zvýšit si příjem vlastní prací**, tedy hledáte si zaměstnání ve spolupráci s úřadem práce, využíváte služby agentur práce, hledáte nabídky práce na internetu, v inzerci apod. nebo vykonáváte veřejně prospěšné práce nebo krátkodobé zaměstnání zprostředkované úřadem práce či veřejnou službu v rozsahu alespoň 20 hodin měsíčně.

Pokud snahu neprokážete a nemáte ani příjem z výdělečné činnosti, může Vám úřad práce **příspěvek na živobytí snížit**. Pokud pobíráte dávku déle než 6 měsíců, úřad práce dávku sníží (**až na 3 130 Kč**) v případě, že nebudete vykonávat veřejnou službu v rozsahu alespoň 20 hodin měsíčně. Z tohoto pravidla však existují výjimky. Informujte se na úřadu práce.

Nemajetnost

Nemáte majetek, který by Vám umožňoval zvládnout situaci vlastními silami a nemůžete si zvýšit příjem uplatněním nároků a pohledávek nebo vlastní prací.

Úřad práce Vás **může vyzvat**, abyste si zvýšil/a příjem např. prodejem věcí (auta) či uplatněním nároků a pohledávek u soudu (výživné pro děti).

Úřad práce však **nemůže žádat**

- **prodej auta**, pokud je využíváte k výdělečné činnosti nebo k dopravě dětí do školy, kterou nemůžete zajistit jinak, nebo k dopravě do zaměstnání,
- **prodej bytu**, v němž trvale bydlíte (je-li přiměřeně velký),
- **prodej věcí**, které nemohou být předmětem exekuce (např. obvyklé vybavení domácnosti, snubní prsten, pomůcky pro osoby se zdravotním postižením),

- **uplatnění nároku na výživné u soudu** v případech, kdy to nelze spravedlivě žádat, například pokud nelze určit otcovství.

Pokud by finanční prostředky získané z prodeje auta stačily na úhradu Vašich nákladů na živobytí pouze po velmi krátkou dobu, vozidlo by bylo reálně neprodejné nebo bydlíte v místě, které je špatně dopravně obslužené, a auto potřebujete, úřad práce by neměl prodej auta žádat.

Jak úřad práce započítává Vaše příjmy

Za jak dlouho?

Za 3 měsíce nazpět před podáním žádosti, pokud o příspěvek na živobytí **žádáte nově**. Pokud jste však ztratili podstatnou část příjmu (ze zaměstnání, podpory v nezaměstnanosti, rodičovského příspěvku apod.), pak **jen za měsíc, v němž příjem podstatně klesl**. Postačí, že přijdete o třetinu příjmů nebo alespoň o 1 000 Kč.

Za minulý měsíc, pokud již dávku pobíráte.

Kolik procent příjmu?

- **70 %** příjmu ze zaměstnání nebo důchodu (např. výdělek ve výši 5 000 Kč započítává ve výši 3 500 Kč)
- **80 %** příjmu z dávek nemocenského pojištění, z podpory v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci
- **100 %** ostatních příjmů (např. rodičovský příspěvek, přídavky na děti, výživné)
- **100 %** příjmu z podnikání, pokud jde o hlavní samostatnou výdělečnou činnost, pak nejméně 18 900 Kč (tj. 50 % průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství za předchozí rok). Tato částka se nezapočte, pokud jste výkon výdělečné činnosti přerušili.

Úřad práce nemůže příjem snížit o exekuční srážky, splátky úvěru (hypotéky) nebo výživné.

Od příjmu odečte přiměřené náklady na bydlení.

Vaše náklady na bydlení úřad práce upraví, aby odpovídaly odůvodněným nákladům na bydlení. Bližší informace najdete v letáku [Doplatek na bydlení](#) na www.ochrance.cz v části [Nevím si rady se svou životní situací](#).

Odečte však nanejvýš 30 % upraveného příjmu.

Pokud Vám pak nezbude ani tzv. částka živobytí, máte nárok na příspěvek na živobytí.

Příklad

Paní Helena je vdova. Má invalidní důchod 8 500 Kč. Za nájem bytu platí 11 000 Kč. Příjem pro účely příspěvku na živobytí činí 70 % důchodu (5 950 Kč). Ten se sníží o přiměřené náklady na bydlení, tedy o 30 % příjmu (1 785 Kč) na 4 165 Kč. Částka živobytí paní Heleny je 4 860 Kč (nemá žádný majetek a pohledávky, které by mohla uplatnit). Má tedy nárok na příspěvek na živobytí ve výši 695 Kč (4 860 - 4 165 Kč). Může získat i dávky na bydlení.

Posuzuje se příjem celé rodiny

Úřad práce zohledňuje příjmy, majetkové poměry a snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním **tzv. společně posuzovaných osob**. To znamená, že sečte příjem Váš, Vašich nezletilých nezaopatřených dětí či dětí nezletilých, které už nestudují, a dětí zletilých, pokud s Vámi žijí v bytě, Vašeho manžela (Vaší manželky) a dalších osob, které s Vámi bydlí.

Pokud jako samoživitel/ka žijete se svými dětmi u svých rodičů, pak se posuzujete všichni společně, tedy úřad práce přihlédne i k příjmům Vašich rodičů.

Můžete úřad práce požádat o vyloučení z okruhu společně posuzovaných osob, pokud prokážete, že

- s Vámi nebydlí (můžete například doložit nájemní smlouvu k jinému bytu),
- ačkoliv s Vámi bydlí, nevedete společnou domácnost, tj. nehradíte společně své potřeby (užíváte oddělené místnosti, máte oddělené potraviny apod., úřad práce může tyto skutečnosti ověřit v rámci šetření v místě bydliště), úřad práce však nemůže takto postupovat, pokud se jedná o manžela/manželku či Vaše děti.

Někdy nemáte nárok na příspěvek na živobytí, přestože jinak splňujete podmínky

- **Nesnažíte se zvýšit si příjem vlastním přičiněním** (například nežádáte o dávky státní sociální podpory, o výživné pro dítě, nesnažíte se prodat či pronajmout svůj majetek, nehledáte si zaměstnání).
- **Jste v evidenci uchazečů o zaměstnání a bez vážných důvodů odmítnete vykonávat krátkodobé zaměstnání** nebo účastnit se cíleného programu k řešení zaměstnanosti.
- **Nemáte nárok na nemocenské, neboť jste si přivodil/a pracovní neschopnost úmyslně**, zaviněnou účastí ve rvačce, následkem opilosti či užitím omamných prostředků či při spáchání úmyslného trestného činu.
- **Potrestali Vás za neplnění povinností zákonného zástupce dítěte**, neboť Vaše dítě neplnilo povinnou školní docházku.
- Úřad práce Vám příspěvek na živobytí odňal, protože jste **neplnil/a své povinnosti**.
- **Jste ve výkonu zabezpečovací detence, trestu odnětí svobody nebo jste ve vazbě**.
- **Jste samostatně výdělečně činný/á** a Váš příjem po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky živobytí proto, že jste se **nepřihlásil/a k nemocenskému pojištění**.

V odůvodněných případech Vám může úřad práce dávku přiznat (vyjma výkonu zabezpečovací detence, trestu odnětí svobody a vazby).

! Povinnosti příjemce příspěvku na živobytí

- **dokládat** úřadu práce **příjmy a náklady na bydlení**
- **dostavit se na výzvu** na úřad práce, ledaže jste nemocní nebo máte jiný vážný důvod
- **oznamovat změny** skutečností rozhodných pro nárok na dávku (např. vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání, získání majetku, práce, spolubydlícího apod.)
- **umožnit šetření v místě bydliště**, tedy umožnit, aby Vás pracovník úřadu práce navštívil a prohlédl si Vaši domácnost (úřad práce nemusí termín návštěvy oznamovat předem, pokud Vás však opakovaně nezastihne doma, měl by s Vámi termín návštěvy dohodnout.)
- **dokládat výpisy z bankovních účtů**, případně z účtů společně posuzovaných osob

Pokud povinnosti nesplníte, může úřad práce žádost o dávku **zamítnout** nebo dávku **odejmout**.

? Výplata části příspěvku na živobytí v poukázkách (stravenkách)

- ✓ V poukázkách (např. stravenkách) lze vyplácet **35–65 % příspěvku na živobytí**, pokud s ním nemůžete nebo **nejste schopni hospodařit** tak, aby splnil svůj účel.
- ✓ Pokud **příspěvek na živobytí pobíráte déle než 6 měsíců**, úřad práce začne jeho část (nejméně 35 % a nejvýše 65 %) vyplácet poukázkami.
- ✗ **I po 6 měsících** bude úřad práce dávku vyplácet **dosavadním způsobem** (na účet nebo poštovní poukázkou), pokud
 - pobíráte příspěvek na živobytí v částce nižší než 500 Kč
 - pečujete o dítě do 10 let závislé na pomoci jiné fyzické osoby v I. stupni
 - pečujete o člověka, který pobírá příspěvek na péči ve II., III. a IV. stupni
 - žijete v zařízení sociálních služeb
 - jste ve zdravotnickém zařízení po celý měsíc
 - jste omezen/a ve svéprávnosti
 - pobíráte příspěvek na péči ve III. nebo IV. stupni
 - jste starší 70 let
 - jste invalidní ve III. stupni
 - jsou u Vás dány důvody hodné zvláštního zřetele; tyto důvody posuzuje úřad práce na základě svého uvážení.